SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:175

av Mathias Bengtsson (KD)

Åtgärder för att stoppa individuella skärmar i låg- och mellanstadiet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdelningen av individuella bärbara datorer och surfplattor ska upphöra helt i lågstadiet och mellanstadiet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Flera av de problem som barn och unga möter i dag har en tydlig koppling till den omfattande skärmanvändningen. Sömn, rörelse, återhämtning och relationer får ofta stå tillbaka när timmarna framför skärmen blir allt fler. Barn fastnar i ett ändlöst scrollande rakt ut i meningslösheten, där nästa klipp hela tiden väntar och där hjärnan vänjer sig vid snabba intryck och omedelbar underhållning.

Skärmanvändningen påverkar psykisk hälsa, koncentrationsförmåga och möjligheten att tillgodogöra sig undervisningen. Vid läxläsning hemma har dagens elever nästan all världens underhållning inom ständig räckvidd. Bara ett knapptryck bort väntar spel, sociala medier och videoklipp som konkurrerar med läxor, läsning och eftertanke.

Skolan behöver därför hjälpa barnen att lyfta blicken och rikta uppmärksamheten mot det som kräver tid och ansträngning. Elever behöver få lära sig att räkna, skriva och läsa längre texter. De behöver träna sin uthållighet, sitt minne och sin förmåga att koncentrera sig även när uppgiften inte erbjuder snabba belöningar. Ibland kräver lärandet helt enkelt ett tålmodigt tragglande.

Arbetet för en mobilfri skoldag är ett viktigt steg i denna riktning. Mobiltelefoner ska samlas in vid skoldagens början och hållas undan under lektioner, raster och tid på fritids. Det skapar bättre förutsättningar för studiero, lek, samtal och mänskliga möten.

Samtidigt räcker det inte att samla in elevernas mobiltelefoner om skolan därefter placerar en annan individuell skärm framför varje elev. Många skolor delar fortfarande

ut personliga bärbara datorer eller surfplattor redan i lågstadiet. Därmed finns distraktionerna och skärmens splittrande logik kvar som en ständig del av skoldagen.

Under lång tid präglades skolan av en stark digitaliseringsiver. Digitala verktyg infördes ofta med föreställningen att själva tekniken skulle förbättra undervisningen. I många fall saknades en tillräcklig diskussion om innehållet, åldersanpassningen och den pedagogiska nyttan. Den digitala övertron har nått vägs ände. Skolan behöver återvända till grunderna.

Pedagogiken i lågstadiet och mellanstadiet ska därför som huvudregel vara skärmfri. Böcker, papper och penna ska åter utgöra den grundläggande infrastrukturen för lärandet. Det ger läraren större möjligheter att samla klassen kring undervisningen och eleverna bättre förutsättningar att läsa, skriva, tänka och koncentrera sig.

Digitala verktyg ska fortfarande kunna användas när det finns ett tydligt pedagogiskt syfte. Elever behöver också utveckla kvalificerade digitala kunskaper inför en arbetsmarknad där exempelvis programmering och artificiell intelligens får allt större betydelse. Sådan undervisning ska vara planerad, lärarledd och anpassad efter elevernas ålder. Tekniken ska tas fram när den behövs och läggas undan när uppgiften är avslutad.

Det kräver inte att varje barn har en egen dator eller surfplatta tillgänglig under hela skoldagen. Skolorna kan i stället ha gemensamma digitala enheter som används vid särskilda undervisningstillfällen. På så sätt blir tekniken ett av flera verktyg som läraren förfogar över, samtidigt som elevernas vardag präglas av böcker, samtal, rörelse och mänsklig närvaro.

Nästa steg i arbetet för en mer kunskapsinriktad skola bör därför vara tydligt. Utdelningen av individuella bärbara datorer och surfplattor ska upphöra helt i lågstadiet och mellanstadiet. Skolan ska ge barnen det som skärmsamhället ger dem allt mindre av: arbetsro, koncentration, uthållighet och tid att tänka.

Mathias Bengtsson (KD)